Віктор Суботін, Мегабанк і зниклі 30 мільйонів євро: хто покриває аферу з європейськими грошима

Читать на русском | Додати як бажане джерело в Google

Віктор Суботін, Мегабанк і зниклі 30 мільйонів євро: хто покриває аферу з європейськими грошима

П'ять років слідства, десятки мільйонів євро збитків для держави та дивна вибірковість судочинства. Справа АТ "Мегабанк" нагадує детективний роман, де основні вигодонабувачі злочинної схеми відомі всім, але кримінальне переслідування чомусь торкнулося нових власників... неіснуючої нерухомості. Як "заслужений економіст" Віктор Суботін залишається на волі й уникає підозр, а сумлінні інвестори можуть стати "цапами-відбувайлами"?

У парадоксах справи Мегабанку та деталях грандіозної схеми з коштами ЄБРР і харківською нерухомістю розбиралась команда аналітиків СтопКору.

Анатомія фінансової катастрофи Мегабанку і роль Суботіна

АТ "Мегабанк" (колишня назва – банк "Добродій") заснований у 1990 році. Його акціонерами є багаторічний глава "Турбоатому" (нині – АТ "Укренергомашини") Віктор Суботін (60,89% статутного капіталу), ЄБРР – 15%; KfW – 15%, Міжнародна фінансова корпорація (IFC) – 6,02%.

2 червня 2022 року Нацбанк ухвалив рішення віднести Мегабанк до категорії неплатоспроможних, а 21 липня вирішив ліквідувати банк. Основну діяльність фінустанова зосередила на Харківщині – там розташовано "левову частку" (111 зі 153) відділень. Тож неплатоспроможність Мегабанку особливо сильно відчув цей прифронтовий регіон, зазначають "Факти".

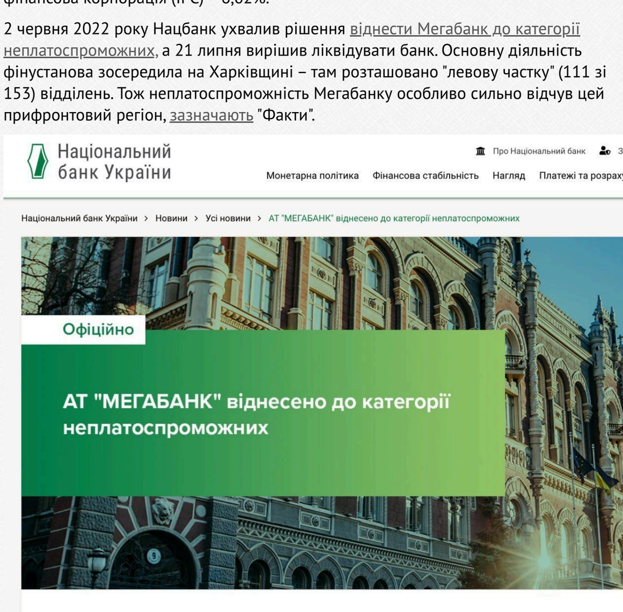

Цьому передувала гучна кримінальна справа. У листопаді 2019 року правоохоронці взялися за розслідування провадження щодо керівництва АТ "Мегабанк". Приводом стали факти зловживань посадовими особами банку з метою заволодіння майном установи та коштами вкладників. За версією слідства, схема працювала просто і цинічно: кредитування підконтрольних компаній без застав або під заставу неіснуючого майна.

Головний архітектор і можливий вигодонабувач цієї фінансової схеми – Віктор Суботін, колишній власник банку, депутат Харківської облради від "Слуги народу", експрегіонал та гендиректор "Турбоатому" (нині "Українські енергетичні машини"). Чоловік з серйозною біографією й послужним списком: заслужений економіст України, лауреат Державної премії, кавалер ордену "За заслуги", почесний громадянин Харкова та Харківської області.

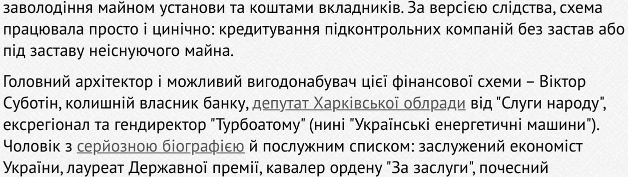

Загальна інформація

Опис політика

25 вересня 2020 року зареєстрований як кандидат в депутати Харківської міської ради від партії "Слуга народу", №2 у єдиному списку партії та 1-й номер у територіальному окрузі № 6 (Московський район).

У **2015** році балотувався до Харківської обласної ради 7-го скликання від БПП "Солідарність", обраний не був.

До **2014** року - член Партії регіонів.

У **2010** році обраний депутатом Харківської обласної ради 6-го скликання від "Партії регіонів".

Засновник/бенефіціар компаній ТОВ "Тектон строй", ПАТ "Закритий недиверсифікований корпоративний інвестиційний фонд "Корпоративний капітал", співзасновник громадської організації "Соціальний центр Перспектива", приватного підприємства "Вольтан", АТ "Мегабанк", приватного підприємства "Юніком", страхової компанії "Мега - гарант - життя".

У **2006** та **2007** роках балотувався до Верховної Ради 6 та 7-го скликань від Соціалістичної партії, обраний не був.

З **2007** року - генеральний директор АТ "Турбоатом".

Пов'язаний з інформаційним агентством "Статус КВО", засновниками якого є ТОВ "Фондова компанія ІНВЕСТА", бенефіціаром якої є Віктор Суботін.

Проте за всіма регаліями, ймовірно, ховається мережа з десятків підконтрольних компаній, через які, за даними слідства, і виводилися мільйони з банку.

Як повідомили у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб, основний акціонер збанкрутілого і виведеного з ринку Мегабанку Віктор Суботін не виконує кредитні зобов'язання перед банком за кредитами, виданими групі його компаній. Станом на 2024 рік сукупна заборгованість за цими кредитними договорами сягала вже понад 2,3 млрд грн.

Що відомо з матеріалів кримінальної справи?

Правоохоронні органи України розслідують кримінальне провадження № 42019221430000469 стосовно топменеджменту АТ "Мегабанк", включаючи його колишнього власника – Віктора Суботіна.

Єдиний державний реєстр судових рішень
Справа № 761/9703/25
Провадження № 1-кс/761/6979/2025
УХВАЛА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
14 березня 2025 року місто Київ
Шевченківський районний суд міста Києва у складі слідчого судді ОСОБА_1 , при секретарі ОСОБА_2 , за участю захисника - адвоката ОСОБА_3 , розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в місті Києві клопотання адвоката ОСОБА_3 , який діє в інтересах товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕЯ» про скасування арешту майна у кримінальному провадженні № 42023110000000364 від 27.10.2023, накладеного ухвалою слідчого судді Шевченківського районного суду міста Києва від 19 січня 2024 року у справі №761/1935/24
УСТАНОВИВ:
СУ ГУНП у Київській області, за процесуального керівництва Київської обласної прокуратури, здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні №42023110000000364 від 27.10.2023 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.191 КК України, у якому розслідуються обставини зловживання службовими особами АТ «МЕГАБАНК» своїм службовим становищем, які здійснили відчуження власного майна Банку за кредитні кошти Банку, які надавалися позичальникам, тим самим розтратили майно Банку.

Приводом для початку розслідування, за версією слідства, слугували факти зловживання посадовими особами АТ "Мегабанк" своїм службовим становищем з метою заволодіння майном банку та вкладників. Зокрема, слідчі встановили факти умисного нецільового використання фінансування, виділеного Мінфіном, та заволодіння коштами вкладників.

На думку слідства, заволодіння коштами вкладників з боку топменеджменту фінустанови здійснювалось шляхом кредитування афілійованих із банком та його власниками (включаючи Суботіна) юросіб, зокрема з ознаками фіктивності, без заставного майна, або оформленням застав на неіснуюче майно чи майно за умисно завищеною вартістю. Звісно ж – без мети повернення цих коштів.

Іпотека з паралельного всесвіту

Наприкінці 2022 року в історії з'явилася нова глава. Дві іноземні компанії інвестували в АТ "Мегабанк" 12 мільйонів євро для приведення капіталу у відповідність до вимог НБУ. В забезпечення повернення коштів банк передав інвесторам в іпотеку нерухомість у Харкові.

Однак внаслідок неналежних дій керівництва АТ "Мегабанк", причини яких має встановити слідство, ці кошти не були зараховані до капіталу банку. Тож НБУ прийняв рішення відкликати ліцензію, а сам банк потрапив в процедуру ліквідації. До речі, серед офіційних підстав для відкликання ліцензії також фігурують систематичні дії керівництва Мегабанку щодо кредитування пов'язаних осіб.

03 лютого 2022 року Правління Національного банку України, керуючись статтею 75 Закону України "Про банки і банківську діяльність", ухвалило рішення віднести АТ "МЕГАБАНК" до категорії проблемних.

Серед причин віднесення до категорії проблемних:

- суттєві порушення нормативно-правових актів НБУ в частині оцінки кредитного ризику,
- систематичне кредитування пов'язаних осіб,
- значний обсяг непрофільних активів на балансі,
- невиконання плану докапіталізації/реструктуризації за результатами стрес-тесту 2021 року.

Але коли НБУ відкликав ліцензію банку і іноземці спробували звернути стягнення на заставне майно, виявилася приголомшлива деталь: об'єкти нерухомості існували виключно на папері. Приміщення, які мали площу в кілька тисяч квадратних метрів і коштували мільйони, знайти "на місцевості" виявилося неможливо.

Цю ж нерухомість раніше неодноразово передавали в іпотеку пов'язані з Суботіним компанії. Перед тим як банк остаточно звернув на неї стягнення, об'єкти "реконструювали" зі збільшенням площі та поділом на окремі приміщення. Магія будівництва у віртуальній реальності?

Господарська операція зі звернення на іпотечне майно банку зацікавила правоохоронців, і всім особам причетним до укладення іпотечного договору з Мегабанком та договорів купівлі-продажу були пред'явлені підозри. А декому – вже навіть обрані запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою за попередньою кваліфікацією згідно ст. 191 ККУ (розтрата/заволодіння майном).

Насправді ж ситуація – набагато більш складна і серйозна, оскільки банк отримав від компаній реальне фінансування, а в заставу натомість передав "липові" об'єкти.

За таких обставини виникає логічне питання: чому головний фігурант досі не отримав підозр та перебуває на волі, якщо у слідства наявна інформація про вчинення ним і пов'язаними з ним особами кричущих фактів заволодіння коштів вкладників? І чому переслідуються особи, які доброчесно інвестували кошти?

Європейські гроші на українські схеми?

Особливо цинічно виглядає історія з коштами Європейського банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку. У 2017-2021 роках АТ "Мегабанк" отримав три транші по 10 мільйонів євро кожен під гарантії Міністерства фінансів України для підтримки малого та середнього бізнесу.

Надходження коштів траншу «А»

```
Док.№ 307_62 Дата 07/12/2017          Сума    5 193 264,70 євро ( 166 365 632,25 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника
```

```
Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарах.коштів зг повідомл МТ103 Укрексімбанку від 31.10.18 (кредитні кошти
             зг угоди про с--убфінансування з Міністерством фінансів України 13010-
             05/122 від 29.09.17)

Док.№ 3961_20 Дата 24/02/2020         Сума    6 797 639,58 євро ( 179 545 374,46 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника

Отримувач    2701297805.1  Мінфін              ЄДРПОУ      00013480

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарах.кошт.зг.МТ 103 АТ "Укрексімбанк" від 24.02.20, ( PROVIDING LOAN SUB
             FINANCING  AGR.(APEX  LOAN  FOR  SMES  MID-CAPS  PROJ)13010-
             05/122DD290917(FIN.CON.FI.82.844 SERAPIS 2013-0283 DD24.12.2014 )
```

Надходження коштів траншу «С»

```
Док.№ 3961_8 Дата 24/11/2021          Сума    10 000 000,00 євро (302 354 000,00 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника

Отримувач    №2701297805.1  Мінфін             ЄДРПОУ      00013480

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарахування коштів згідно МТ 103 АТ "Укрексімбанк" від 24/11/2021
             (PROV.LOAN TO JSC MEGABANK ACC.TO THE SUB-FINANCING AGR. N13010-05/122
             DD29.09.17(FIN.CNTR FI.N82.844Ser.N2013-0283 dd24/12/14 )
```

```
Отримувач    2701297805.1  Мінфін              ЄДРПОУ      00013480

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарах.коштів зг повідомл МТ103 Укрексімбанку від 07.12.17 (кредитні кошти
             зг угоди про субфінансування з Міністерством фінансів України 13010-05/122
             від 29.09.17 )

Док.№ 307_4 Дата 22/02/2018           Сума    4 806 735,30 євро ( 159 716 633,55 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника

Отримувач    2701297805.1  Мінфін              ЄДРПОУ      00013480

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарах.коштів зг повідомл МТ103 Укрексімбанку від 22.02.18 (кредитні кошти
             зг угоди про субфінансування з Міністерством фінансів України 13010-05/122
             від 29.09.17)
```

Надходження коштів траншу «В»

```
Док.№ 3961_35 Дата 11/10/2018         Сума    2 109 049,83 євро (67 918 431,88 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника

Отримувач    2701297805.1  Мінфін              ЄДРПОУ      00013480

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
отримувача

Призначення  Зарах.коштів зг повідомл МТ103 Укрексімбанку від 11.10.18 (кредитні кошти
             зг угоди про с--убфінансування з Міністерством фінансів України 13010-
             05/122 від 29.09.17)

Док.№ 3961_28 Дата 31/10/2018         Сума    1 093 310,59 євро ( 35 017 205,38 грн)

Платник      №150059785   АТ "Укрексімбанк"    ЄДРПОУ      19017842

Банк                      ПАТ «МЕГАБАНК»
платника

Отримувач    2701297805.1  Мінфін              ЄДРПОУ      00013480
```

Замість підтримки підприємців гроші пішли на зовсім інші цілі. Частину коштів з першого траншу того ж дня перерахували на погашення заборгованості ТОВ "Завод кольорових металів" — компанії, пов'язаної з Суботіним. Іншу частину розмістили на депозит. Ще понад 31 мільйон гривень через мережу пов'язаних компаній потрапили до ПАТ "ЗНКІФ "Заощадження", кінцевим бенефіціаром якого також є Суботін.

Найкумедніше, що в листопаді 2021 року, коли банк уже мав статус проблемного, він отримав ще один транш у 10 мільйонів євро. Наче керівництво Мінфіну не помічало, куди йдуть попередні мільйони.

Сьогодні, в умовах війни, українська держава стоїт у черзі кредиторів Фонду гарантування вкладів і змушена відповідати за борги збанкрутілого Мегабанку як поручитель.

Рахунок обліку, наданих коштів	Надійшло коштів згідно Угоди, в євро	Залишок заборгованості, в євро станом на 22.07.2022	Гривневий еквівалент станом на 22.07.2022	Період розміщення коштів Мінфіном: Дата надходження	Період розміщення коштів Мінфіном: Остання дата повернення частини траншу	Примітка
2701297805.1	5 193 264,70	0,00	0,00	07.12.2017		Транш «А»
2701297805.2	4 806 735,30	1 111 136,00	33 118 964,07	22.02.2018	30.09.2022	Транш «А»
2701297805.3	2 109 049,83	0,00	0,00	11.10.2018		Транш «В»
2701297805.4	1 093 310,93	0,00	0,00	31.10.2018		Транш «В»
2701597811	6 797 639,58	3 888 906,00	115 914 287,80	24.02.2020	31.07.2023	Транш «В»
2701697812	10 000 000,00	10 000 000,00	298 064 000,00	24.11.2021	31.05.2026	Транш «С»
Всього		**15 000 042,00**	**447 097 251,87**			

Хто винен і хто несе відповідальність?

Тут починається найцікавіше. Логіка підказує: якщо банк обманув інвесторів, передавши неіснуючу нерухомість, то винні – керівники банку. Але слідство чомусь пішло іншим шляхом.

Підозри пред'явили всім причетним до оформлення іпотечних договорів і договорів купівлі-продажу цієї химерної нерухомості. Деяким навіть обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. А ось головний фігурант – Віктор Суботін – досі перебуває на волі без жодних підозр.

Парадокс ситуації полягає в тому, що банк отримав від іноземних компаній цілком реальні 12 мільйонів євро, а в заставу передав віртуальні об'єкти. Хто заволодів грошима? Хто організував схему з фіктивною нерухомістю? Питання риторичні.

Поки невинні люди сидять за ґратами, пов'язані з Суботіним компанії продовжують вільно користуватися реально існуючою нерухомістю, що колись належала Мегабанку. Передають її в оренду, отримують прибутки – і жодних перешкод.

Тим часом іноземні інвестори залишилися ні з чим. Вони діяли добросовісно, інвестували гроші в український банк, намагаючись допомогти йому виконати вимоги регулятора. Натомість отримали "фантомну" нерухомість і втратили 12 мільйонів євро.

Мережа Суботіна: все своє

Як зазначають "Факти", експерти на банківському ринку, колишні та чинні працівники нагляду Нацбанку називають Суботіна типовим "червоним директором", який ухилявся від запровадження реальної корпоративної моделі управління банком. На керівні посади у фінустанові Суботін призначив родичів. Багаторічним головою правління був його шурин (рідний брат дружини) Олексій Яценко.

"Інші наближені особи працювали в керівництві та наглядовій раді банку. Часто рішення про кредитування в "Мегабанку" ухвалювалися на користь пов'язаних з Суботіним осіб та компаній", – коментують експерти.

Масштаби бізнес-імперії Віктора Суботіна вражають. Згідно з матеріалами справи, він є бенефіціаром або керівником понад двох десятків компаній. Серед них:

- Інвестиційні фонди ("Прогресивні технології", "Заощадження", "Корпоративний капітал", "Стратег")
- Будівельні та торговельні компанії ("Мегабуд", "Торі 2014")
- Охоронні структури (кілька "дочок" компанії "О-Мега")
- IT-компанії ("Megasoft")
- Транспортні підприємства ("Вольтан")

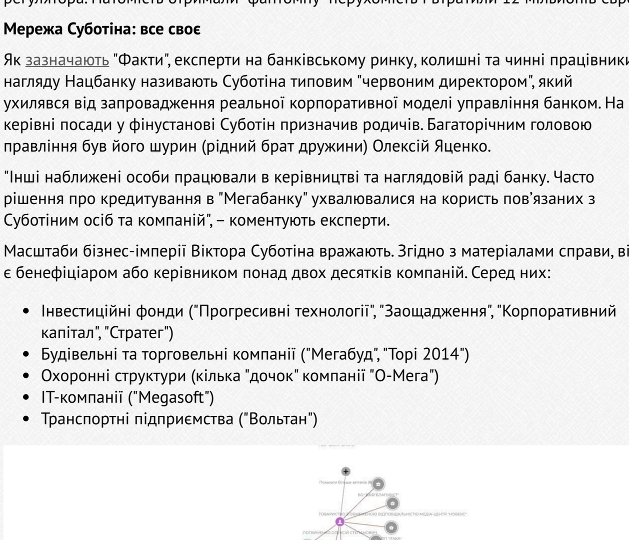

Усі ці компанії зареєстровані за кількома адресами в Харкові і, як показало проведене аналітичне дослідження, використовують одні IP-адреси для подання звітності. Класична ознака фіктивності або щонайменше координованого управління.

До схеми долучена і родина й близьке оточення Суботіна. Його дружина Олена (дівоче прізвище Яценко) керує кількома компаніями з бізнес-мережі, зокрема ПП "Юніком", ПП "Вольтан", ТОВ "Торі 2014". Брат дружини Олексій Яценко був головою правління АТ "Мегабанк" і, ймовірно, співорганізатором протиправних схем.

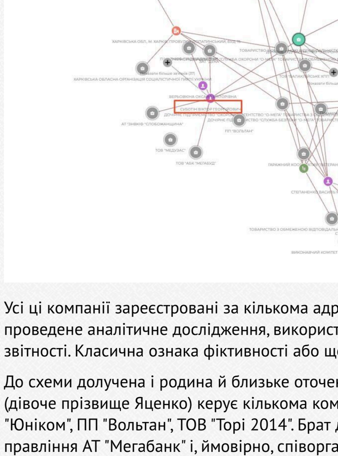

Як зауважили наші колеги з видання "Апостроф", поки держава вимагає від Суботіна повернути 2,3 млрд грн, той натомість купує будинки і нарощує борги АТ "Укренергомашини". Так, Віктор Суботін у розпал війни, згідно з його декларацією за 2023 рік, став власником будинку у Харкові загальною площею 1041,3 м. кв. У вересні 2022 року він задекларував 2 земельні ділянки на понад 5,5 тис. м. кв. У 2023 Суботін придбав будинок у Закарпатській області (272.2 квадрати) разом із землею.

Паралельно, Суботін задекларував чималі свої та дружини статки, мільйонні заробітки та акції з десятка різних підприємств. Зокрема, вказав, що він та його дружина кредитори Мегабанку на 1 722 839 грн та 182 252 089 грн відповідно. А сам Суботін – ще й власник золота на понад 114 млн грн. Джерела походження коштів, враховуючи, що ця особа 17 років працює виключно на держпідприємстві, невідомі.

Вибіркове правосуддя чи продумана стратегія?

Найголовніше питання у цій справі: чому переслідують усіх, крім головного підозрюваного? Чому інвестори та добросовісні набувачі майна опиняються без грошей і під вартою, а ключовий фігурант і вигодонабувач схеми продовжує керувати державним підприємством "Українські енергетичні машини" і засідати в Харківській облраді?

Імовірних варіантів відповіді декілька:

- Слідчі не можуть "дотягнутися" до Суботіна через його зв'язки та статус?
- Хтось зацікавлений у тому, щоб головний фігурант залишався недоторканним?
- Суботін, який є депутатом і керує стратегічним підприємством — можливо, має "дах"у силових кабінетах?
- Відволікаючий маневр? Переслідування дрібних фігурантів створює ілюзію активної роботи правоохоронної системи, поки справжні злочинці ховають сліди.

Хто ж винен у збитках державі?

У підсумку маємо невтішну картину: держава втратила 15 млн євро кредитів ЄБРР і ЄІБ, іноземні інвестори – 12 млн євро власних коштів, вкладники – свої заощадження. А головний бенефіціар усіх схем продовжує жити звичним життям.

Так чи інакше, справа АТ "Мегабанк" може стати символом того, як в Україні працює вибіркове правосуддя. Коли правоохоронці губляться в деталях і переслідують не тих людей, не чіпаючи "заслуженого економіста" Суботіна.Коли іноземні інвестори, що повірили в українську економіку, отримують збитки, а подекуди й кримінальне переслідування замість компенсацій.

І поки в країні триває війна, а чиновники говорять про залучення західних коштів, інвестиційний клімат та євроінтеграцію, такі справи як історія Мегабанкупрацюють на імідж України як антиреклама.

Теги: АО Укренергомашины | Юником | Яценко Елена | Субботина Елена | Вольтан | О-Мега | Megasoft | Тори 2014 | ИФ Стратег | ИФ Корпоративный капитал | ИФ Сбережения | ИФ Прогрессивные технологии | Яценко Алексей | Мінфін | Минфин | Укрэксимбанк | Укрексімбанк | Харків | Харьков | Украинские энергетические машины | АО Украинские энергетические машины | НБУ | Нацбанк | Турбоатом | ОАО Турбоатом | Субботин | Субботин Виктор | Суботин | Мегабанк

Сергій Климчук
ОГЛЯДАЧ КРИМІНАЛЬНИХ НОВИН

19 червня 2025 г., 21:21 | Переглядів: 2922 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу